ΟΙ ΡΩΣΣΟΙ ΣΤΟ ΜΩΡΑ

ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΩΦ

Η ἐκστρατεία τῶν Ρώσσων στὴν Τουρκοκρατημένη Ἑλλάδα. Ὁ λοχαγὸς Μακάρωφ ἐξοπλίζει τοὺς Μωραΐτες καὶ βαδίζει κατὰ τῆς Τριπολιτσᾶς. Πῶς ἀπὸ ἑκατὸ χιλιάδες ἄνδρες ἔμειναν 57. Μιὰ συμπλοκὴ ποὺ θυμίζει Ἰλιάδα. Ἡ προσφώνησις τοῦ ἀρχηγοῦ. Τὸ κομμάτισμα τῆς σημαίας. Πρὸς τὸ Λεοντάρι καὶ τὴν Καλαμάτα. Ἕνα ἱερὸ κειμήλιο στὰ χέρια τῆς Αὐτοκρατείρας. κ.τ.λ.

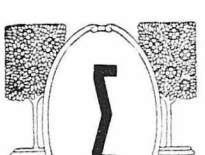

ΤΗΝ ἱστορία τῆς καθάδου τοῦ Ρωσσικοῦ στόλου στὴν Τουρκοκρατημένη Ἑλλάδα, ὑπάρχει κ' ἕνα τραγικὸ ἐπεισόδιο, ἄγνωστο στὸν πολὺ κόσμο:

Στὶς 18 Ἰουλίου 1769, ὁ Ρωσσικὸς στόλος ἔλαβε διαταγὴ ἀπὸ τὴν Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη Β' νὰ πλεύσῃ στὸ Ἑλληνικὸ Ἀρχιπέλαγος «*ὅπως καταπολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Χριστιανισμοῦ Τούρκους καὶ ἀπελευθερώσῃ τοὺς ὁμοθρήσκους λαούς*».

Τὰ πολεμικὰ ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ στόλο αὐτὸν ἦσαν 18, μὲ 4.117 στρατιῶτες καὶ 1.016 πυροβολητές, ἐκτὸς τῶν πληρωμάτων. Μὲ τὸν ἀποβατικὸ αὐτὸ στρατὸ ἐφαντάζονταν οἱ διπλωμάτες τῆς Πετρουπόλεως ὅτι θὰ ἔδιωχναν τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ θ' ἀναβίωναν τὸ Κράτος τοῦ Βυζαντίου, μὲ Αὐτοκράτορα τὸ Ρῶσσο Μεγάλο Δοῦκα Κωνσταντίνο...

Ὁ Ρωσσικὸς στόλος ἀπέπλευσε στὶς 26 Ἰουλίου ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Κρονστάνδης, ἐνῶ ἀπειρο πλῆθος ἐζητωκραύγαζε στὴν παραλία. Σ' ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς Ρωσσίας ἔγιναν δεήσεις καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Πετρουπόλεως ἐκοιμήθηκαν τὴ νύχτα αὐτὴ μὲ τ' ὄνειρο τῆς ἐπανιδρύσεως τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.

Τὸ ταξεῖδι τοῦ Ρωσσικοῦ στόλου ὑπῆρξε γεμάτο περιπέτειες. Ἀρρώστειες καὶ ἄλλες στερήσεις ἐτυράννησαν τοὺς ἐπιβάτες. Ἑπτὰ ὁλόκληρους μῆνες ἐχρειάστηκαν γιὰ νὰ φτάσουν στὰ Ἑλληνικὰ νερά. Τὰ πληρώματα δὲν ἦσαν συνηθισμένα σὲ τέτοια μακρυνὰ ταξεῖδια καὶ ὑπέφεραν πολύ. Τέλος, στὶς 27 Φεβρουαρίου 1770, κατέπλευσεν ὁ Ρωσσικὸς στόλος στὸ λιμάνι τῆς Οἰτύλου. Ναύαρχοί του ἦσαν δύο: Ὁ Σπυρίδὼν καὶ ὁ πρίγκηψ Θεόδωρος Ὀρλώφ, ἀδελφὸς τοῦ περιφήμου Ἀλεξίου Ὀρλώφ, ἐρωμένου τῆς Αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης.

* * *

Εἶνε γνωστὸ μὲ πόσο ἐνθουσιασμὸ ὑποδέχτηκαν τοὺς Ρώσσους οἱ σκλαβωμένοι Ἕλληνες, καὶ πόσες ἐλπίδες ἐγέννησε τὸ φανέρωμά τους. Ἀλλ' οἱ Ρῶσσοι εἶχαν κακὰ ὑπολογίσει τὴν ἐκστρατεία αὐτή, καὶ κατέβηκαν στὴν Ἑλλάδα χωρὶς ἀρκετὲς δυνάμεις. Ἐπίστευαν ὅτι οἱ Τοῦρκοι θὰ ἐγκατέλειπαν ἀμέσως τὸν ἀγῶνα καὶ θὰ ἔφευγαν κι' ὅτι οἱ Ἕλληνες θ' ἄρπαζαν τὰ ὅπλα γιὰ νὰ κινηγήσουν τοὺς τυράννους των στὰ βουνά. Ἀλλὰ δὲν κατετάχτηκαν ὑπὸ τοὺς Ρώσσους παρὰ μόνον δυὸ χιλιάδες Μωραΐτες, τοὺς ὁποίους διοικοῦσε ὁ Μακάρωφ, ἐνῶ μερικοὺς ἄλλους Στερεοελλαδίτες ἀνέλαβε νὰ τοὺς ὀργανώσῃ ὁ πρίγκηψ Δολγούρχη.

Ὁ Μακάρωφ μὲ τὸν ὀλιγάριθμο ἐξ Ἑλλήνων στρατό του ἐπολιόρκησε ἐπὶ 18 ἡμέρες τὴ Σπάρτη, τὴν ἐκυρίευσε καὶ πῆρε τὸν τίτλο «Διοικητὴς τῆς Σπάρτης». Ἀμέσως ἔπειτα ἐβάδισε πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Πελοποννήσου, μὲ ἀνοιχτὴ τὴ σημαία του.

Ὅσο προχωροῦσε, τόσο ἐπλήθαινε ὁ στρατός του αὐτός, καὶ γρήγορα γίνηκαν ὀχτὼ χιλιάδες ἄντρες, ὅλοι —ἐκτὸς 57 Ρώσσων.

Ἔτσι τὸ ἐπαναστατικὸ αὐτὸ σῶμα ἐβάδισε πρὸς τὴν Τριπολιτσά, καὶ σὲ λίγες μέρες ἐστρατοπέδευσε μπροστὰ στὰ τείχη τῆς πόλεως.

Ὁ Μακάρωφ ἐπροσπάθησε τότε νὰ καταλάβῃ τὴν πόλι... Ἔξαφνα ὅμως πολυάριθμο Τουρκικὸ ἱππικὸ καὶ σώματα πεζικὰ ἐξώρμησαν ἀπὸ τὴν Τριπολιτσά, ἐπέτεσαν ἐναντίον του καὶ ἄρχισε ἡ μάχη...

«*Οἱ Ἕλληνες* —διηγεῖται τὸ Ἡμερολόγιον ἑνὸς συγχρόνου τολεμιστοῦ— *ἐπειδὴ ἀπὸ αἰώνων ἔμεναν ἀπόλεμοι καὶ εἶχαν ξεσυνηθίσει, μὲ τὴν πρώτη σύγκρουσι ἐτράπησαν σὲ φυγή, στὰ βουνά...*»

Ὁ Ρῶσσος ἀρχηγὸς ὅμως ἔμεινε στὸ πεδίον τῆς μάχης μὲ τοὺς 57 Ρώσσους του καὶ κατέλαβε ἕνα ὀχύρωμα, ὅπου καὶ ἐκυκλώθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἐκεῖ ὁ Μακάρωφ, ἂν καὶ ἔβλεπε ὅτι κάθε ἀντίστασις ἦταν ματαία, γιατὶ οἱ ἐχθροὶ ἦσαν ἑκατονταπλάσιοι, ἔμεινε ἀκλόνητος, ἀποφασισμένος νὰ πεθάνῃ, σώζοντας ἀμόλυντη τὴν τιμὴ τοῦ Συντάγματος, στὸ ὁποῖο ἀνῆκε.

Ὁ Μακάρωφ ἦταν στρατιωτικὸς τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, καὶ κατώρθωνε νὰ μεταδίδῃ τὸ θάρρος του καὶ στοὺς συντρόφους του. Ὑψώνοντας λοιπὸν τὴ σημαία, ἐφώναξε:

—Παιδιά! κυκλώσατε τὴ σημαία μας. Ὅπου κυματίζει αὐτή, ἐκεῖ εἶνε πάντα κ' ἡ μητέρα μας ἡ Ρωσσία!... Ἂς ὑπερασπισθοῦμε τὴ μητέρα μας καὶ τὴ δόξα της Τσαρίνας μας!...

—Ζήτω ἡ Ρωσσία! ἀπάντησαν οἱ μελλοθάνατοι μὲ ἐνθουσιασμό.

Καὶ ἄρχισε ἡ ἀπελπισμένη ἄμυνα.

Ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλο οἱ ἡρωϊκοὶ στρατιῶτες ἔπεφταν νεκροί. Μὲ τοὺς πρώτους πυροβολισμούς, εἶχαν σκοτωθεῖ ἕνας λοχίας, ἕξη στρατιῶτες καὶ τρεῖς βομβαρδιστές... Πολλοὶ εἶχαν τραυματιστεῖ, ἀλλὰ δὲν ἄφιναν τὰ ὅπλα τους, δὲν ἤθελαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν ὑπεράσπισι τῆς σημαίας τους, ἱερὸ σύμβολο τῆς μακρυνῆς τους πατρίδας.

Ὁ λοχαγὸς Μακάρωφ, γιὰ νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀπωλειῶν του, ἄλλαξε ὁλόενα θέσι. Οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι ὡς στὴν ὥρα ἐκείνη ἐφοβοῦντο τοὺς Ρώσσους, ἐπῆραν θάρρος καὶ στένευαν ὁλόενα τὸν κύκλο τους, μέσα στὸν ὁποῖο ἔκλειναν τοὺς λιγοστοὺς Ρώσσους πολεμιστές...

—Ζωντανοὺς νὰ τοὺς πιάσουμε! Ζωντανούς! ἐφώναζαν οἱ Τοῦρκοι καὶ χτυποῦσαν τὰ τύμπανα γιὰ νὰ τοὺς τρομάξουν.

Τότε ὁ ἡρωϊκὸς ἀρχηγὸς ἀπεφάσισε ν' ἀνοίξῃ δρόμο, καὶ παίρνοντας τὰ ὑψώματα νὰ σώσῃ τὴ σημαία του. Διέταξε λοιπὸν τοὺς πυροβολητάς του νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ κανόνια, συνεκέντρωσε τοὺς ὑπολειπομένους ἄνδρες του καὶ μ' ἕνα σάλπισμα, μὲ μιὰν ἰαχή, χύθηκαν ὅλοι μαζὺ ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν καὶ κατώρθωσαν νὰ διασπάσουν τὸν ἀνθρώπινο κύκλο ποὺ τοὺς ἔζωνε. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ μιὰ σφαῖρα βρῆκε τὸ Μακάρωφ. Ὁ γενναῖος ἀρχηγὸς ἔπεσε ἀπὸ τ' ἄλογό του καὶ ἔχασε τὶς αἰσθήσεις του... Ἀυὸ ρωμαλέοι ἄνδρες τὸν ἄρπαξαν τότε μαζὺ μὲ τὴ σημαία, οἱ ἄλλοι ἀνοίξαν δρόμο καὶ πέρασαν ἀπὸ τὶς τάξεις τῶν ἐχθρῶν...

Ὁ Μακάρωφ ξαναβρῆκε σὲ λίγο τὶς αἰσθήσεις του καὶ εἶδε ὅτι ἀπὸ τὸ μικρὸ σῶμα του δὲν εἶχαν ἀπομείνει παρὰ ἐλάχιστοι. Λίγο ὅμως φροντίζοντας γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἄρπαξε τὴ σημαία, τὴν ἐφίλησε μὲ σεβασμό, τὴν ἐξέσχισε καὶ ἐμοίρασε τὰ κομμάτια στοὺς γενναίους του. Μόλις ὅμως ἐτελείωσε τὴ μοιρασιά αὐτή, νέα ἐχθρικὴ σφαῖρα βρῆκε τὸν ἀρχηγὸ στὸ στῆθος. Ὁ Μακάρωφ ἔπεσε κάτω αἱμόφυρτος.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη δυὸ σωματοφύλακες ἄρπαξαν τὸ Μακάρωφ στὰ χέρια τους καὶ ἐνῶ οἱ ἄλλοι κρατοῦσαν τὴν ὑποχώρησί, τὸν μετέφεραν, μέσα ἀπὸ τοὺς χχρεμοὺς, μακρυὰ ἀπ' τὸν τόπο τῆς τραγῳδίας.

Οἱ Τοῦρκοι ἐπλησίασαν στὸ μεταξὺ τοὺς ὑπολειπομένους Ρώσσους κι' ἄρχισε μεταξύ τους σωστὴ ἀνθρωποσφαγή.

Ἀπ' ὅλο τὸ Ρωσσικὸ σῶμα δὲν ἔμειναν ζωντανοὶ παρὰ οἱ ἑξῆς τέσσερες: Ὁ λοχαγὸς Μακάρωφ, οἱ δυὸ σωματοφύλακές του καὶ ἕνας λοχίας, ὁ Κεσχόλσκη. Οἱ Τοῦρκοι δὲν ἀντελήφθησαν τὴ φυγή τους, κ' ἔτσι οἱ σωτῆρες τοῦ Μακάρωφ, βαδίζοντας ἀπὸ μονοπάτια, ἔφτασαν στὸ χωριὸ Λεοντάρι κι' ἀπὸ κεῖ στὰς Καλάμας καὶ μετέφεραν τὸν ἀρχηγό τους στὴ Ρωσσικὴ ναυαρχίδα. Ἔτσι ἐσώθησαν 4 μόνο κομμάτια ἀπὸ τὴ σημαία τοῦ ἡρωϊκοῦ Ρωσσικοῦ σώματος καὶ παραδόθηκαν στὸ ναύαρχο Ὀρλώφ.

Ὁ Μακάρωφ γιατρεύτηκε κ' ἐγύρισε στὴ Ρωσσία, ὅπου παρέδωσε τὰ λείψανα τῆς ἐπικῆς σημαίας στὴν Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη. Ἡ Αἰκατερίνη τὰ κατέθεσε στὸ Ἱστορικὸ Μουσεῖο τῆς Πετρουπόλεως, ὅπου ἐσώζοντο μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τῆς χώρας εἰς Σοβιετισμόν.

Ἡ Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη ἡ Β'.

ρωτος» μὲ τοὺς στίχους αὐτοὺς:

«Μεταξύ μας ὅλα τελεῖωσαν. Δὲν εἶμαι πειὰ παρὰ μιὰ σκιά, καὶ σὺ ἕνα φάντασμα. Στὸ νεκρὸ καὶ καλοσαβανωμένον ἐρωτά μας, ἂν θέλῃς, ἔλα νὰ ψαλουμε τὸν τελευταῖο ψαλμό.»

Τὸν ψαλμὸ αὐτὸ ἔψαλαν κι' ὁ Ἀνδρεόπουλος μὲ τὴ φίλη του καὶ χωρίστηκαν. Ἔτσι τελειώνουν ὅλα τὰ εἰδύλλια σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, ὅταν δὲν τελειώνουν χειρότερα...Ἡ περιουσία τοῦ Ἀνδρεοπούλου εἶχε ξεκοκκαλισθεῖ, εἶχε καταντήσει ἀσήμαντη. Ἀλλ' ἂς μὴ νομίσῃ κανεὶς ὅτι ὁ ἐρωτευμένος νέος ἀπελπίστηκε κ' ἔτρεμε βλέποντας νὰ τὸν πλησιάζῃ τὸ φάντασμα τῆς φτώχειας... Δὲν ἄλλαξε καθόλου ζωή. Ἐξόδευε ἀμέριμνα καὶ τὰ τελευταῖα ψήχουλα τῆς περιουσίας του, ἀδιαφορῶντας ἂν θαρθῇ μέρα ποὺ νὰ μὴν ἔχει νὰ πληρώσῃ οὔτε τὸν καφέ του.

Ἄρχισε τώρα νὰ πλαν̀ᾶται ὁλομόναχος σὲ διάφορες Εὐρωπαϊκὲς πόλεις καὶ κατέληξε τέλος στὴ Βιέννη. Ἔμεινε λίγον καιρὸ ἐκεῖ, σ' ἕνα καλὸ ξενοδοχεῖο καὶ τέλος ἀποφάσισε νὰ καταστρώσῃ τοὺς λογαριασμούς του. Εἶδε ὅτι δὲν τοῦ ἔμειναν πειὰ παρὰ λίγες χιλιάδες φράγκα. Καὶ τότε ἐπῆρε μιὰν ἡρωϊκὴ ἀπόφασι: Μπῆκε στὸ γνωστὸ ἑστιατόριο Ζάχερ, ἐπορογευμάτισε μὲ μεγάλη ὄρεξη, ἐζήτησε χαρτὶ καὶ φάκελλο, ἔγραψε ἕνα γραμματάκι στὸν ἀμαξᾶ του ποὺ τὸν περίμενε στὸ δρόμο κ' ἔπειτα, μὲ πολλὴ ἀφέλεια, ἐφύτεψε μιὰ σφαῖρα στὸ δεξιὸ τοῦ κρόταφο. Ὅταν ὁ ἀμαξᾶς του ἄνοιξε τὸ γράμμα, ἐδιάβασε τὰ ἑξῆς:

«Ἀγαπητὲ Γιόχαν,

»Ἡ ζωὴ εἶνε μιὰ ἀηδία, ἀκόμη καὶ ὅταν ἔχει κανεὶς χρήματα. Ὅταν ὅμως δὲν ἔχει, εἶνε ἀνυπόφορη. Ἐγὼ κοντεύω νὰ μὴν ἔχω καὶ αὐτοκτονῶ. Μοῦ μένουν ἀκόμη 15.000 φράγκα. Σοῦ τὰ κληροδοτῶ γιατὶ ὑπῆρξες πάντοτε τίμιος ἄνθρωπος.

Γειά σου

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΑΝΔΡΕΟΠΟΥΛΟΣ.»

Αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος του. Ἡ ζωή του πέρασε σὰν μυθιστόρημα καὶ ὁ θάνατος ὑπῆρξε ἀντάξιος φιλοσόφου τῆς Στοϊκῆς σχολῆς.